

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2022

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης

Θέμα: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ 2019/1937 ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 23^{ης} Οκτωβρίου 2019 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

Ως γνωστόν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της 23^{ης} Οκτωβρίου 2019 εξέδωσαν την υπ' αριθ. 2019/1937 Οδηγία προς όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ προκειμένου να την ενσωματώσουν μέχρι την 17^η Δεκεμβρίου 2021 στα εσωτερικά τους δίκαιο, και η Οδηγία αυτή αφορούσε την Προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης, δηλαδή των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος (μ.δ.σ.) που ανέφεραν παράνομες πράξεις και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Η Οδηγία αυτή κρίθηκε απολύτως αναγκαία, διότι εκτιμήθηκε αποδεδειγμένα ότι η απουσία μίας πλήρους και χωρίς αστερίσκους προστασίας των προσώπων αυτών προκαλούσε απώλεια εσόδων που κάθε χρόνο υπερέβαιναν το 1 τρις ετησίως, ενώ τα ελλείμματα στους προϋπολογισμούς των 28 κρατών-μελών της ΕΕ ανέρχονται σε 348 δις ευρώ, σύμφωνα με την Κομισιόν.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα ΜΜΕ της προηγούμενης εβδομάδας, στο υπουργικό συμβούλιο της 10/03/2022 ο Υπουργός Δικαιοσύνης παρουσίασε νομοσχέδιο, εντασσόμενο στον τομέα καταπολέμησης της διαφθοράς, με το οποίο θα καθιερωνόταν αυξημένη προστασία στους προστατευόμενους μάρτυρες και το οποίο, θα κάλυπτε και «τους κουκουλοφόρους της Novartis», κατά τον ακριβή χαρακτηρισμό συγκεκριμένου δημοσιεύματος (iefimerida.gr/politiki/entasi-sto-ypourgiko-aposyrthike-diataxi-kalypsis-ton-koukoyloforon). Σύμφωνα με τα ίδια δημοσιεύματα, ο Υπουργός Δικαιοσύνης επεσήμανε προς το Υπουργικό Συμβούλιο ότι η νομοθετική αυτή πρωτοβουλία είναι υποχρεωτική για τη χώρα μας, προκειμένου να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία ΕΕ 2019/1937.

Την ίδια δε ημέρα κατατέθηκε από 6 βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος ερώτηση προς τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης (αριθ. **3797/10-03-2022**), με την οποία, αντί οι βουλευτές της ΝΔ να ζητούν εξηγήσεις για όσα όλως δυσφημιστικά, για την ευρωπαϊκή και δημοκρατική πορεία της χώρας,

φέρονται να συνέβησαν στο Υπουργικό Συμβούλιο της περασμένης εβδομάδας, ζητούν εξηγήσεις από τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης για όσα - εμφανώς ενοχλητικά για την κυβέρνηση- κατέθεσε η Εισαγγελέας Εφετών και πρώην Εισαγγελέας Διαφθοράς, κα Ελένη Τουλουπάκη, ενώπιον της Επιτροπής Διαφθοράς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την υπόθεση Novartis. Με την ερώτηση αυτή, οι βουλευτές της ΝΔ απροσχημάτιστα απαιτούν «λογοδοσία» και «ενέργειες» του Υπουργού Δικαιοσύνης εις βάρος της Εισαγγελέως Εφετών, αλλά και των προστατευόμενων μαρτύρων της Novartis, ανοίγοντας, εν γνώσει τους, τον ασκό του Αιόλου, μεταξύ άλλων, για ευρωπαϊκές και διεθνείς κυρώσεις εις βάρος της χώρας από περαιτέρω εσφαλμένους χειρισμούς στην σκανδαλώδη αυτή υπόθεση.

Η αποτελεσματική προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, όπως θεσμοθετήθηκε από την ΕΕ από το 2019, είναι επιτακτική και υπαγορεύεται από λόγους ευρύτερου εθνικού και ενωσιακού συμφέροντος: Αποκαλύψεις τεράστιων σκανδάλων, παγκοσμίου ενδιαφέροντος, έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια χάριν των προσώπων εκείνων, που βρήκαν το θάρρος και έκρουσαν τον «κώδωνα του κινδύνου» (whistleblowers), αποκαλύπτοντας σημαντικές για το δημόσιο συμφέρον πληροφορίες, όπως στα Paradise και στα Panama Papers, στις γνωστές «λίστες» Λαγκάρντ, Wikileaks κλπ. Τέτοια σκάνδαλα συνδέονται με αδικήματα φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής ή με μεγάλες υποθέσεις διαφθοράς και απάτης, πολλών εκατομμυρίων ευρώ, και, γενικότερα, σχετίζονται με παραβιάσεις που απειλούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, υπονομεύουν την οικονομία των κρατών και πλήττουν την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς και τη δημοκρατία. Με αυτή την έννοια, η ενημέρωση της πολιτείας για τέτοιου είδους παράνομες ή αθέμιτες πρακτικές είναι εξαιρετικά σημαντική, προκειμένου να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή και την αντιμετώπισή τους. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι, ενώ η χώρα είναι ήδη υπόλογη, λόγω καθυστέρησης ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2019/1937 ΕΕ, ως προς την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου προστασίας των μαρτύρων, αλλά και βάσει των συστάσεων διεθνών οργανισμών για την καταπολέμηση της διαφθοράς, οι εν λόγω βουλευτές της ΝΔ μιλούν ακόμη για «πέπλα» που πρέπει να αρθούν, σε σχέση με τους προστατευόμενους μάρτυρες της Novartis!

Σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή νομικά κείμενα το Whistleblowing και οι Whistleblowers είναι έννοιες της σύγχρονης νομικής σκέψης και αντεγκληματικής πολιτικής, και αντανakλούν την ανάγκη υιοθέτησής τους στις δικαιοτικές τάξεις, στο πλαίσιο δράσεων για την αντιμετώπιση της μάστιγας της διαφθοράς με την προσήλωση στη διαφάνεια και τη δικαιοσύνη. Οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος είναι τα πρόσωπα που καταγγέλλουν, όταν τα διαπιστώνουν στο πλαίσιο της απασχόλησής τους, παραπτώματα που μπορούν να βλάψουν το δημόσιο συμφέρον έχοντας, για παράδειγμα, αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον, τη δημόσια υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών, καθώς και τα δημόσια οικονομικά, όμως το πεδίο αναφοράς

διευρύνεται συνεχώς και περιλαμβάνει όλες τις πτυχές και διαστάσεις του φαινομένου της διαφθοράς.

Μέχρι σήμερα υπήρξαν διάσημοι Whistleblowers, που μιλώντας απλά, θα λέγαμε ότι «είχαν τα κότσια να βγουν δημόσια και να καταγγείλουν ένοχα μυστικά κρατών και κυβερνήσεων». Εξ ου και οι αποκαλύψεις τους προκάλεσαν και συνεχίζουν να προκαλούν μέχρι και σήμερα σεισμικές δονήσεις και ισχυρούς κραδασμούς στην εγχώρια ή την διεθνή πολιτική σκηνή. Γράφηκε, και ορθώς, ότι «σε κάθε περίπτωση καθένας από αυτούς αποτελεί μία ηχηρή φωνή αφύπνισης της κοινής γνώμης».

Ήδη πριν την έκδοση της Οδηγίας αυτής το «Πρόγραμμα Ελλάδας-ΟΟΣΑ: Τεχνική υποστήριξη για την καταπολέμηση της Διαφθοράς» με υπότιτλο: «Προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος στον ιδιωτικό τομέα: Ανάπτυξη του νομικού πλαισίου», κατέγραφε συγκεκριμένες παρατηρήσεις και προτάσεις για Νομοθέτηση, κυρίως για την αποτελεσματική προστασία των μ.δ.σ, «αφού παρατηρείται ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει νομοθεσία η οποία να προσφέρει επαρκή προστασία από αντίποινα ή διακριτική μεταχείριση σε πρόσωπα που αποκαλύπτουν επιλήψιμες συμπεριφορές». Επίσης, το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρώπης είχε εκδώσει τη Σύσταση του 2014 προς τα κράτη μέλη, για την προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, η Σύμβαση του ΟΟΣΑ κατά της δωροδοκίας, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της διαφθοράς, οι Συμβάσεις ποινικού και αστικού δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης περί διαφθοράς περιέχουν συστάσεις στα κράτη μέλη για προστασία των προσώπων αυτών, εστιάζοντας κυρίως σε υποθέσεις διαφθοράς.

Γιατί, όμως, τα πρόσωπα αυτά χρήζουν προστασίας; Διότι κατά κύριο λόγο τα σκάνδαλα αυτά λαμβάνουν χώρα πίσω από τις κλειστές πόρτες ενός εργασιακού χώρου (Ιδιωτικού και Δημόσιου) και μόνο ένας πολύ περιορισμένος αριθμός προσώπων, συνήθως εργαζομένων και υπαλλήλων, λαμβάνει γνώση των παράνομων πρακτικών που εφαρμόζονται. Τα πρόσωπα αυτά δεσμεύονται παγίως από ρήτρες εμπιστευτικότητας και εχεμύθειας, από εμπορικά απόρρητα και άλλες μορφές διαβάθμισης πληροφοριών, επομένως, η καταγγελία ή δημοσιοποίηση στοιχείων για τις συγκεκριμένες παρατυπίες, συχνά συνεπάγεται την έναρξη νομικών διαδικασιών εις βάρος του καταγγέλλοντος.

Κατά συνέπεια, τα πρόσωπα που επιλέγουν να μιλήσουν για τέτοιες αθέμιτες και παράνομες πρακτικές, έρχονται αντιμέτωπα με δυσβάσταχτα εργασιακά, κοινωνικά και οικονομικά αντίποινα, τα οποία στοχεύουν στην τιμωρία τους και την ίδια στιγμή στον εκφοβισμό άλλων, προς αποτροπή νέων διαρροών. Τα πρόσωπα αυτά απολύονται από την εργασία τους, απομονώνονται κοινωνικά και διώκονται δικαστικά. Στις περισσότερες περιπτώσεις καταλήγουν να τιμωρούνται οι ίδιοι και όχι οι υπεύθυνοι των

σκανδάλων. Η υπόθεση Novartis είναι χαρακτηριστικότερη, αφού διώκονται οι δημοσιογράφοι (Παπαδάκου και Βαξεβάνης) που ερεύνησαν και αποκάλυψαν το σκάνδαλο, και οι Εισαγγελείς Διαφθοράς που έκαναν κατά νόμο τη δικαστική έρευνα, και όχι οι υπεύθυνοι και η ίδια η εταιρία.

Ενώ δηλαδή διεθνώς, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση ειδικότερα, έχει εν προκειμένω καθιερωθεί ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο προστασίας των προσώπων εκείνων, οι οποίοι συμβάλλουν καθοριστικά στην αποκάλυψη και πρόληψη παραβιάσεων του δημοσίου και ενωσιακού συμφέροντος, στη χώρα μας ο θεσμός αυτός, με απόλυτη ευθύνη της ελληνικής κυβέρνησης, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από ανεπάρκεια του νομικού του πλαισίου, ενώ, παράλληλα, στο δημόσιο πολιτικό βίο, εξακολουθούν και χρησιμοποιούνται ατιμωτικοί και βαρύτατοι χαρακτηρισμοί για τα πρόσωπα αυτά, όπως «κουκουλοφόροι», «καταδότες» κλπ.

Να υπενθυμίσουμε στο σημείο αυτό ότι, στην υπόθεση Novartis, οι ΗΠΑ πέτυχαν εξωδικαστικό συμβιβασμό ύψους 310 εκατ. δολαρίων, για τις αθέμιτες πρακτικές και δωροδοκίες κρατικών αξιωματούχων που εφάρμοσε η φαρμακευτική εταιρεία στην Ελλάδα, αξιοποιώντας πλήρως τα στοιχεία που αποκάλυψαν οι προστατευόμενοι μάρτυρες κατά τη διάρκεια της έρευνας. Την ίδια στιγμή, γι' αυτές τις αθέμιτες πρακτικές, εκ των οποίων το ελληνικό δημόσιο και ο προϋπολογισμός της ΕΕ έχουν αναμφίβολα ζημιωθεί πολύ περισσότερο απ' όσο οι ΗΠΑ, η Ελληνική κυβέρνηση τηρεί σιγήν ιχθύος, «παίζοντας καθυστερήσεις», για να εξυπηρετήσει πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες. Παρά το γεγονός ότι οι αρμόδιοι υπουργοί, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, έχουν ρητά αποδεχθεί με την υπογραφή τους την ομόφωνη απόφαση της ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για την υποχρέωσή τους για κάθε ενέργεια για την αποζημίωση του Ελληνικού Δημοσίου για κάθε ζημία του από τις παράνομες και αθέμιτες πρακτικές της Novartis, και για το θέμα αυτό οι Βουλευτές του Σύριζα έχουν καταθέσει σχετικές Ερωτήσεις χωρίς μέχρι σήμερα να έχει αναληφθεί η ελάχιστη πρωτοβουλία για είσπραξη αποζημίωσης.

Έτσι, σύμφωνα με τα δημοσιεύματα που προαναφέρθηκαν, οι αντιδράσεις υπουργών της ελληνικής κυβέρνησης ήταν τόσο έντονες, που το νομοσχέδιο για την προστασία των μαρτύρων απεσύρθη, καίτοι η χώρα μας είναι ήδη εκπρόθεσμη για την ενσωμάτωσή του από την 27^η Δεκεμβρίου 2021.

Στην Ελλάδα, δυστυχώς, τα κόμματα της ΝΔ και ΚΙΝ.ΑΛ. των οποίων στελέχη ερευνήθηκαν για αξιόποινες πράξεις και ανάμειξη στο σκάνδαλο Novartis, από την πρώτη στιγμή που «έσκασε» αυτό το σκάνδαλο και έγινε γνωστό ότι προστατευόμενοι μάρτυρες «κελαhdούν» και στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ σε βάρος τους, άρχισε ένας ασύμμετρος πόλεμος λάσπης, απειλών, συκοφαντιών, αγωγών και μηνύσεων εναντίον των μ.δ.σ, προκειμένου να καμφθεί το φρόνημά τους, απειλούμενοι καθημερινά να βρεθούν σε ποινικές διώξεις και να αναγκαστούν να «πάρουν πίσω» όσα έχουν καταθέσει ενώπιον

των Εισαγγελέων Διαφθοράς. «Κουκουλοφόρους» ανέβαζαν και κατέβαζαν τους μ.δ.σ την ώρα που Ευρωπαϊκά και Διεθνή όργανα αποφάσιζαν την ενίσχυση του θεσμού και την ενίσχυση των μέτρων προστασίας των ιδίων και των οικείων τους.

Ενόψει όλων των παραπάνω ερωτάται ο αρμόδιος Υπουργός :

- 1. Η Ελληνική κυβέρνηση, που έχει αποδεχθεί δια των υπογραφών των αρμόδιων υπουργών της οικονομικών και δικαιοσύνης την Απόφαση του ΝΣΚ, σε ποιες ενέργειες έχει προβεί για την είσπραξη αποζημίωσης από την εταιρία της Novartis; Το Ελληνικό Δημόσιο έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής σε ποινικές υποθέσεις στελεχών της Novartis και αν ναι, σε ποιες ακριβώς;**
- 2. Παρέχει η χώρα μας, τελικά, μειωμένο επίπεδο προστασίας για τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος σε σχέση με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και το δίκαιο της ΕΕ ή όχι;**
- 3. Έχει δεχθεί επανειλημμένως ελέγχους και συστάσεις η χώρα μας από διεθνείς οργανισμούς, αρμοδίους για την καταπολέμηση της διαφθοράς, προκειμένου να βελτιώσει το νομικό πλαίσιο προστασίας των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα; Πότε και από ποιους; Τι αναφέρει σχετικά η πρόσφατη έκθεση της Greco για το θέμα αυτό;**
- 4. Έχει λάβει η χώρα μας τεχνική βοήθεια από διεθνή οργανισμό ειδικώς για τη βελτίωση του καθεστώτος προστασίας των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα; Έχουν, στο πλαίσιο αυτό, κατατεθεί συγκεκριμένες προτάσεις;**
- 5. Τι έχει εισηγηθεί η Διεθνής Διαφάνεια για τους whistleblowers, με ποιον τρόπο και πότε; Υπάρχει αντίστοιχη εισήγηση προς την κυβέρνηση από την αρμόδια Εθνική Αρχή Διαφάνειας και ποιο το περιεχόμενό της;**
- 6. Αν υπάρχουν τέτοιες εισηγήσεις, γιατί δεν έχουν αξιοποιηθεί οι εισηγήσεις αυτές, που είναι ανεξάρτητες και προηγούμενες της Οδηγίας 2019/1937 ΕΕ, από την ελληνική κυβέρνηση μέχρι σήμερα;**
- 7. Πώς συνδέεται η καθυστέρηση της κυβέρνησης να λάβει μέτρα και, ειδικώς εν προκειμένω, να ενσωματώσει την Οδηγία 2019/1937 ΕΕ, με την απροκάλυπτη άρνηση υπουργών και βουλευτών της ΝΔ να ληφθούν οι υποχρεωτικές για την Ελλάδα νομοθετικές πρωτοβουλίες;**
- 8. Με ποιες κυρώσεις απειλείται η χώρα μας εξαιτίας της καθυστέρησης ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2019/1937 ΕΕ; Υπάρχει πρόβλεψη για καταδίκη της και σε χρηματική αποζημίωση από την ΕΕ; Ποιες περαιτέρω συνέπειες μπορεί να έχει η μη συμμόρφωση της χώρας μας έναντι των διεθνών οργανισμών κατά της διαφθοράς που την αξιολογούν;**
- 9. Γνωρίζει ο κ. Υπουργός αν μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί επανειλημμένα αιτήματα, από τα ερευνηθέντα πολιτικά πρόσωπα προς την τακτική δικαιοσύνη, για την άρση του καθεστώτος προστασίας των**

προστατευόμενων μαρτύρων της Novartis; Ποια ήταν η τύχη όλων αυτών των αιτημάτων;

10. Τέλος, τι προτίθεται να πράξει ο κ. Υπουργός Δικαιοσύνης, ώστε να συμμορφωθεί η χώρα μας στις ενωσιακές και διεθνείς της υποχρεώσεις, όπως αυτές σαφώς καθορίζονται, σχετικά με την αυξημένη προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, δίχως οπισθοχωρήσεις υπαγορευόμενες από κομματικές ή άλλες σκοπιμότητες και, αν ναι, πότε;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Λάμπας Σπυρίδων

Ξανθόπουλος Θεόφιλος

Αβραμάκης Ελευθέριος

Αγαθοπούλου Ειρήνη

Αυλωνίτης Αλέξανδρος - Χρήστος

Βαρδάκης Σωκράτης

Βασιλικός Βασίλης

Βέττα Καλλιόπη

Γκίολας Γιάννης

Δρίτσας Θεόδωρος

Ηγουμενίδης Νίκος

Θραψανιώτης Εμμανουήλ

Καφαντάρη Χαρούλα (Χαρά)

Μάλαμα Κυριακή

Μαμουλάκης Χαράλαμπος (Χάρης)

Μάρκου Κωνσταντίνος

Μπάρκας Κωνσταντίνος

Μπουρνούς Γιάννης

Μωραΐτης Αθανάσιος (Θάνος)

Παπαηλιού Γιώργος

Παπανάτσιου Κατερίνα

Πούλου Γιώτα

Ραγκούσης Γιάννης
Σαντορινιός Νεκτάριος
Σαρακιώτης Γιάννης
Σκούφα Ελισσάβετ (Μπέττυ)
Συρμαλένιος Νίκος
Τριανταφυλλίδης Αλέξανδρος
Τσίπρας Γιώργος
Φίλης Νίκος
Φωτίου Θεανώ
Χαρίτου Δημήτριος (Τάκης)
Ψυχογιός Γεώργιος